

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>

«РЕДАН» ЯК НОВИЙ АГРЕСИВНИЙ НАПРЯМ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Розкрито специфіку нового молодіжного субкультурного руху «Редан», який набув поширення з лютого 2023 року, окреслено передумови його виникнення, типові ознаки й негативні наслідки для української молоді. Визначено проблемні питання в контексті протидії новим формам молодіжної злочинності Національною поліцією України.

Ключові слова: Національна поліція, «Редан», субкультура, молодіжна злочинність, агресія.

Одна з основних проблем молоді – проблема спілкування з однолітками, оскільки референтна соціальна група, в якій перебуває людина, багато в чому визначає поведінку, діяльність, а в подальшому впливає на розвиток особистісних якостей і соціальних настанов індивіда. Для сучасної молоді вкрай важливо зайняти значуще місце серед однолітків і бути визнаною у групі.

Загалом у простір субкультур заглиблюється близько третини підлітків, що свідчить про високий ступінь привабливості для них життєдіяльності у субкультуральних спільнотах, які неоднорідні за своїм змістом й варіативні за напрямками активності. Психологічна складова такого залучення може свідчити про бажання віднайти схвалення однолітків та лише частково пов'язана зі станом стосунків у родині. В. Павленків зауважує, що участь підлітків у молодіжних спільнотах негативного спрямування є предиктором формування їхньої психологічної готовності до агресивно-деструктивної поведінки, зростання кількості ірраціональних самовиявів, послаблення критичності в оцінюванні реальних вчинків та намірів, руйнування соціально-ціннісних установок та морального становлення. Деструктивно-агресивне поле субкультури впливає на особистість через два канали зв'язку: дію сил групи як цілісної системи та сукупність особистісних процесів, зорієнтованих на приєднання індивіда до спільноти. Конвергенція цих систем об'єднує значну кількість психологічних механізмів, що забезпечують процес інтеграції підлітка у молодіжну спільноту [1].

ПВК «Редан» – це агресивна субкультура, що набула свого поширення у лютому 2023 року в рф і стрімко здобуває своїх прихильників серед української молоді. Тому доки на карті бойових дій розгортаються запеклі бої, в тилу триває боротьба з проявами російського впливу та насадженням агресивних форм субкультури засобами інформаційно-психологічних спецоперацій з метою використання дітей для дестабілізації внутрішньої ситуації в Україні.

Абревіатура ПВК, очевидно, відсилає до приватних військових компаній, найвідоміша з яких «Вагнер» (постійно фігурує в новинах з війни в Україні). Але так звана ПВК «Редан» або «Рьодан» не має жодного стосунку до воєнізованих формувань – це підліткова субкультура, що виникла в соцмережах та натхненна японським аніме-серіалом «Hunter x Hunter», у якому є бандитське угруповання під назвою «Геней Редан». Для ідентифікації, як і в серіалі, члени такого руху використовують символіку павука, цифру «4», чорний одяг стилю оверсайз, довге волосся, специфічний сленг.

Б. Мороз аналізує ідейний зміст «реданівців», підтверджуючи, що першоджерело – японські аніме, але російський рух, запозичивши цю естетику, «створив власну революційну ідеологію». В її основі лежить парадоксальна ідея про засудження насильства з боку інших субкультур та індивідуальний стиль, про те, що неформали, які страждають від «гопників» та «ультрас», можуть зібратися гуртом та захистити себе. Тому вони беруть участь у бійках із футбольними фанатами, мігрантами та представниками інших субкультур, у тому числі з так званими офніками (субкультура, що асоціюється з агресивною поведінкою, знущаннями і пошуком приводів для

бійки). На його думку, успіх цієї ідеї в українських підлітків закономірний: «Українська аніме-спільнота поки що не створила власної ідеології, яка б передбачала щось круте в очах підлітків. Українська аніме-спільнота вже рік концентрується лише на війні. І тут з'являється російська група «Редан» і пропонує ідею, яка допомагає зануритися у романтичне довоєнне життя з розбірками офників та нефорів в естетиці аніме. Вибір 14-річної людини з Франківська чи Полтави тут зрозумілий» [2].

Перший випадок масових зіткнень зафіксовано у московському ТЦ «Авіапарк» 22 лютого. Згодом поліція рф запобігла сутичкам у Санкт-Петербурзі, Казані, Новосибірську та інших містах. В останні дні стало зрозуміло, що «Редан» сягнув України. Про рух все частіше пишуть у соцмережах, з'являються відповідні групи в телеграмі. Штучне поширення субкультури ПВК «Редан» є спробою російських пропагандистів провести чергову інформаційно-психологічну операцію, аби втягнути дітей у протиправну діяльність. При цьому російські пропагандисти заявляють, що жодної ПВК «Редан» не існує, нібито це «провокація українських спецслужб». За останні два дні лютого у низці обласних центрів України групи підлітків збиралися біля торгових центрів та на міських площах у рамках флешмобу групи ПВК «Редан», зокрема такі акції було організовано у Києві, Львові, Івано-Франківську, Луцьку, Вінниці, Житомирі, Черкасах, Дніпрі, Полтаві, Запоріжжі, Харкові. Так, 27 лютого запобігли бійці у Печерському районі столиці. Біля ТРЦ «Гулівер» дві групи підлітків намагалися влаштувати бійку «стінка на стінку» з кастетами та газовими балончиками. У Харкові того ж дня до поліцейських дільниць було доставлено 245 осіб, які планували бійку біля ТРЦ «Nikolsky». Серед неповнолітніх було 149 хлопців та 66 дівчат й лише 30 із них виявилися повнолітніми. У підлітків вилучено 17 ножів, кастетів та газових балончиків. У багатьох містах правоохоронцям вдалося запобігти сутичкам, проте негативна тенденція поширення агресивної субкультурної течії є вкрай небезпечним явищем. Крім того, кіберполіція заблокувала 18 каналів і груп, які були створені для «розкручування» молодіжного руху.

За словами начальника управління ювенальної превенції Національної поліції України В. Богдана, до управлінь та відділів поліції запросили понад 700 осіб. Тому ювенальні поліцейські проводять профілактичні заходи з підлітками та їхніми батьками, роз'яснюють, що за такі дії передбачено як адміністративну (для батьків неповнолітніх), так і кримінальну відповідальність, яка настає з 14 років. Це далеко не перша і не єдина субкультура, яка апелює до насильницьких методів, подібні рухи завжди були і завжди будуть серед підлітків. Утім, саме штучне поширення такої субкультури – це спроба російських пропагандистів провести чергову інформаційно-психологічну операцію та втягнути підлітків у протиправну діяльність. Тому тепер оперативні служби разом із працівниками підрозділів кіберполіції встановлюють джерела фінансування, адміністраторів цих інформаційних каналів та організаторів масових заходів [3]. Необхідність проведення подальшого оперативно-розшукового моніторингу молоді зумовлена сучасною оперативною обстановкою в Україні, що визначається виникненням нових проблем поширення субкультури «Редан» в контексті молодіжної злочинності.

Неповнолітні внаслідок вікових та психологічних чинників у першу чергу підпадають під вплив агресора, підтримуючи такі флешмоби, як ПВК «Редан». На особливу вагу у цьому випадку заслуговує системна, скоординована й комплексна робота профілактичного змісту всіх причетних суб'єктів соціальної системи, які впливають на становлення особистості дитини (від родини, навчальних закладів, мас-медіа до центрів соціальних служб для молоді, державних структур і правоохоронних органів). Кожен із напрямів такої протидії вимагає фундаментального підходу і мобілізації максимуму сил і засобів. Національна поліція у межах своїх повноважень виконує функції з протидії злочинності у дитячому та молодіжному середовищах, виявлення причин і умов, що сприяють учиненню ними адміністративних та кримінальних правопорушень, а також вживає заходів щодо їх нейтралізації та припинення. Це можливо лише за умов подолання проблем міжвідомчої роз'єднаності, розробки єдиних методичних і системних підходів в організації профілактичної роботи, а також завдяки формуванню у працівників поліції належних професійних знань щодо педагогічних форм правомірного впливу, закономірностей перебігу вікових та психологічних процесів у дітей та підлітків, динаміки групової взаємодії та специфіки молодіжних угруповань тощо.

Отже, в умовах складних трансформацій, які відбуваються в українському суспільстві, зокрема в умовах війни, актуальності набуває вивчення механізмів запуску агресивних форм поведінки молоді та розробка науково обґрунтованих технологій протидії молодіжному радикалізму у соціальному явищу, зокрема для запитів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Павелків В. Р. Психогенеза агресивної та деструктивної поведінки в підліткових субкультурах : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2019. 475 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/disertaciya_pavelkiv_v.r._1571557800.pdf.
2. В Україні затримують підлітків, які наслідують російське «ПБК Редан». Що це і чи небезпечне воно // BBC News Україна : сайт. 28.02.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64795428>.
3. Заблоковано 18 каналів та груп, створених для дестабілізації внутрішньої ситуації в Україні через новий молодіжний рух – Нацполіція // Національна поліція України : офіц. сайт. 28.02.2023. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/zablokovano-18-kanaliv-ta-hrup-stvorenykh-dlia-destabilizatsii-vnutrishnoi-sytuatsii-v-ukraini-cherez-novyi-molodizhnyi-rukhnatspolitsiia>.

Одержано 28.02.2023

УДК 316.723

Олександр Анатолійович МОРГУНОВ,

*перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор, заслужений тренер України;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>*

МОЛОДІЖНА СУБКУЛЬТУРА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Окреслено ознаки і характеристики молодіжних субкультурних угруповань. Проаналізовано мотивацію вступу підлітків у субкультурні об'єднання: соціально-педагогічну занедбаність; складні життєві обставини в сім'ї; брак батьківської уваги і підтримки; надмірне і безконтрольне перебування в мережі Інтернет; невміння розпоряджатися своїм вільним часом; незадоволена потреба в самоствердженні та самореалізації.

Ключові слова: молодіжна субкультура, девіантна поведінка, підліток.

Підлітковий вік є одним із найбільш важких з усіх періодів розвитку людини. Він характеризується виникненням потреб у сепарації та відокремленні від батьків, у запереченні їх авторитету, в опозиційності, бунтарстві і спробі самоствердитися будь-яким способом. Задоволення зазначених потреб та психологічні особливості роблять можливим входження підлітка до різноманітних субкультур і молодіжних об'єднань. Адже саме серед однолітків підліток вчиться самовиражатися, спілкуватися, «приміряти» на себе ролі дорослих людей і дорослої поведінки, отримує підтримку і схвалення. Проте вплив на підлітків низки субкультур несе в собі соціальні небезпеки, тому що одні субкультури транслиують ідеї екстремізму чи дискримінації, інші проповідують кримінальний спосіб життя, треті пропагують вживання психоактивних речовин тощо. Ці субкультури створюють ризик для соціалізації молоді. Представники таких субкультур досить часто виходять за межі встановлених правил, здійснюють ексцентричні вчинки. В умовах дестабілізації суспільства зростає актуальність дослідження і профілактики девіантної поведінки серед молодіжних субкультур.

Дані психологічних і соціологічних досліджень свідчать, що значна частина учнів старших класів ідентифікує себе з тією чи іншою субкультурою і відчуває на собі її вплив. Молодіжні субкультури стали одним з істотних факторів соціалізації сучасних підлітків. Незважаючи на актуальність теми, на сьогодні існує досить мало досліджень молодіжної субкультури, оскільки це відносно новий напрям у вітчизняних гуманітарних науках.

Феномен молодіжної субкультури можна інтерпретувати як: